

Valgiaraščių kalba

Vykdamas valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolę, 2016 m. buvo tikrinama savivaldybės maitinimo įstaigų valgiaraščių kalba, ar laikomasi Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių valstybinės kalbos vartojimą ir taisyklingumą.

Pateikiamos dažniausiai pasitaikiusios klaidos.

Espresso kava (=espreso kava arba espresas) (žr. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (toliau tekste vadinama VLKK) 2012-11-08 protokolinių nutarimų Nr. PN-4).

Kava late (=kava latė arba latės kava, arba latė) (žr. rekomendacinį Svetimžodžių atitikmenų sąrašą, patvirtintą VLKK 2011-04-07 protokoliniu nutarimu Nr. PN-4).

Coca cola (=gėrimas „Coca-Cola“ arba gėrimas COCA-COLA ir pan.). Įvairių gėrimų (rūšių ir porūšių) pavadinimų simboliniai vardai rašomi kabutėse arba kitaip grafiškai išskiriami (didžiosiomis, paryškintomis, padidintomis, kitos spalvos, kito šrifto raidėmis, pabraukiami, atskiriami didesniu tarpu ir pan.); valgiaraščiuose negali būti nurodyta vien registruotas prekės ženklas. Kokakola – bendrinis gėrimo pavadinimas, rašomas mažąja raide. Kaip bendrinis žodis *kokakola* teikiama ir el. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, 2006.

Žagarės vyšnių (=„Žagarės“ vyšnių likeris arba vyšnių likeris „Žagarė“ ar pan.).

Švyturys Extra (=ŠVYTURIO „Extra“ alus).

Šalutiniai pažyminiai, kurie pateikia papildomą gaminio ar patiekalo charakteristiką ar ypatybę, rašomi po pažymimojo žodžio, t. y. po patiekalo ar gaminio pavadinimo, ir atskiriami kableliu arba rašomi skliaustuose, arba mažesniu šriftu, arba nurodomi kitoje eilutėje.

Įvairių gėrimų (rūšių ir porūšių) pavadinimai, išskyrus simbolinius vardus, rašomi be kabučių ir pagal lietuvišką tarimą, pvz: amaretas, burbonas, činžanas, martinis ir kt.

Taip pat išskiriami simboliniai patiekalų ar gaminių pavadinimai, pvz.: „Kijevo“ kotletas, „Medžiotojų“ sūris ir pan.

Išskirtinei (rūšinei) ypatybei reikšti gėrimų ar patiekalų pavadinimuose vartotina įvardžiutinė forma, pvz.: karšti gėrimai (=karštieji gėrimai), aštrus padažas (=aštrusis padažas).

Bulvytės fri (=gruzdintos bulvės (bulvytės) arba gruzdės) (žr. Kalbos patarimai. Kn. 4: Leksika: 1. Skolinių vartojimas, Vilnius, 2013, p. 30).

Vištiena su kumpiu ir sūrio įdaru (rašant karštuosius patiekalus turi būti nurodoma ne mėsos pavadinimas, bet iš tos mėsos gaminami patiekalai: kepsniai, pjausniai, maltiniai, muštiniai, troškiniai ir t. t., todėl ne *vištiena su kumpiu ir sūrio įdaru*, o galėtų būti *vištienos suktinukai su kumpiu ir sūrio įdaru* arba *įdaryti vištienos suktinukai* ar pan.).

Tilapijos file traškioje pluteleje (=tilapijos filė su traškia plutele). Kai vietos reikšmės nėra, o pasakoma tik patiekalo sudėtis ar forma, netinka vietininko linksnis, t. y. ne *traškioje pluteleje*, o *su traškia plutele*); Gale kirčiuoti tarptautiniai daiktavardžiai baigiasi *ė*, tokių žodžių galūnėje niekuomet nebūna kirčiuoto balsio *e*.

Užkepėlė su vištiena, užkepėlė su živim (=vištienos apkepėlė, žuvies apkepėlė) (žr. A. Šiupienienės leidinį „Į pagalbą valgiaraščių tvarkytojams“, Vilnius, 2005, p. 41).

Hamburgeris – nevertotina svetimybė, vertotinas žodis **mėsainis** (žr. kn. „Kalbos patarimai. 4: Leksika: 1. Skolinių vertojimas“, Vilnius, 2013, p. 32).

Submarinas – nevertotina svetimybė. Tai (**sumuštinis**) **laivelis** (žr. Kalbos patarimai. Kn. 4: Leksika: 1. Skolinių vertojimas, Vilnius, 2013, p. 58).

Euro santrumpa yra **Eur** (rašoma be taško, plg. pavadinimo *litas* santrumpa – **Lt**). Prireikus galima vertoti tarptautinį kodą **EUR** arba simbolį €. Santrumpa, kodas ar simbolis vertojami po skaitmeninės raiškos (darant tarpą). Žodžio *vienetas* santrumpa yra **vnt.** (gale rašomas taškas ir nuo skaitmens atskiriama tarpu).

Parengė valstybinės kalbos tvarkytoja
Vilma Skilandienė